

LØGTINGSGRANNSKOÐARARNIR

Føroya Løgting.

Løgtingsmál nr. 54-1/2006: Grannskoðan av almennum roknskapum

Uppskot
til
samtyktar

Vísandi til frágreiðing niðanfyri samtykkir Løgtingið at góðkenna **landsroknaskapin** fyri fíggjarárið **2005**.

FRÁGREIÐING FRÁ LØGTINGSGRANNSKOÐARUNUM:

Arbeiðið hjá løgtingsgrannskoðarunum byggir á frágreiðingar frá roknskapargrannskoðanini:

- Ársfrágreiðing frá Landsgrannskoðanini, dagfest 12. januar 2007,
- Frágreiðing frá Landsgrannskoðanini um frávik millum játtan og nýtslu, dagfest 16. oktober 2006,
- Frágreiðingar frá privatum grannskoðarum.

Frágreiðingarnar frá Landsgrannskoðanini eru lagdar við sum ávikavist fylgiskjal 1 og 2. Løgtingsgrannskoðararnir hava gjørt ein samandrætt av frágreiðingunum frá privatu grannskoðarunum, sum er lagdur við sum fylgiskjal 3. Landsroknaskapurin 2005 er lagdur við sum fylgiskjal 4.

1. Ársfrágreiðing frá Landsgrannskoðanini

Fremst í ársfrágreiðingini (fylgiskjal 1), s. 9-12, hevur Landsgrannskoðanin umrøtt fleiri mál, ið løgtingsgrannskoðararnir seinnu árin hava umrøtt og mælt til at greiða. Niðanfyri verður í stuttum kunnað um hesi og onnur mál, sum eru umrødd í ársfrágreiðingini.

1.1 Grundleggjandi ivamál um fíggjarlóg og landsroknaskap

Nakrir stovnar/grunnar eru framvegis ikki við á fíggjarlógini og í landsroknaskapinum, og arbeiðið at bøta um játtanarskipanina, studningslóggevuna og studningsumsitingina er ikki liðugt.

Í mars 2006 legði Formansskapur Løgtingsins uppskot til játtanarlóg fyri Tingið, ið skuldi loysa ivamálini viðvíkjandi stýrisskipanarlógini, játtanarskipanini og bøta um studningsumsitingina. Uppskotið er síðani fallið burtur, og Landsgrannskoðanin hevur (s. 13-17) í fylgiskjali 2 mælt løgtingsformanninum til at reisa málið av nýggjum, skjótast til ber.

1.2 Egnar búskaparskipanir

Nógvir stovnar/grunnar nýta nógvar og ymiskar búskaparskipanir at gjalda út, føra bókhald, umsita lönir, lán, debitorar o.a. Hesir trupulleikar eru ikki loystir (s. 19-23). **Løgtingsgrann-**

skoðararnir átala, at peningur og starvsfólkaorka verða ikki nýtt á skynsaman hátt og mæla staðiliga landsstýrismanninum til at fáa viðurskiftini í rættlag.

1.3 Kunningartrygd

Sambært rundskrivi frá Vinnumálaráðnum skuldu allir landsstovnar lúka altjóða KT-trygdarkrøv (ISO 17799) í seinasta lagi 1. februar 2006. Flestu stovnar lúka ikki ásettu trygdarkrøvini (s. 69-79), hvørki í rundskrivinum frá Vinnumálaráðnum ella í lógini og kunngerðini um trygd í sambandi við viðgerð av persónsupplýsingum. KT-trygdin á Almannastovuni er ikki nøktandi (s. 101-109), og langt er eftir á mál. Sama er galdandi fyri almanna- og heilsuøkið sum heild.

Løgtingsgrannskoðararnir hava ávarað um, at skal hvør stovnur í sínum lagi lúka øll trygdarkrøvini, er vandi fyri, at kunningarøkknin verður eitt haft um beinið á landsumsitingini. Løgtingsgrannskoðararnir gjørdu tí vart við, at tað er bráðneyðugt at miðsavna og samskipa eina loysn á trupulleikunum. *Løgtingsgrannskoðararnir átala verandi støðu og ávara enn eina ferð um avleiðingarnar av, at ein loysn av trupulleikunum ikki verður samskipað.*

1.4 Umsiting av skatti, avgjöldum o.a.

Innaneftirlitið á Toll- og Skattstovu Føroya (s. 39-55) er ikki batnað. Toll- og Skattaráðið og Stýrið hava ikki sett tey mál, tað veri seg stevnumið ella árligar virkisætlanir, sum lógin um toll- og skattafyrising ásetir. Saknur er á yvirskipaðum ætlanum um ráðlegging, eftirlit og skráseting, og tørvur er á at endurskoða og bøta um roknskaparreglugerð og innaneftirlit sum heild, tá ræður um umsiting av skatti, mvg, innflutnings- og øðrum avgjöldum, og av stuðulsskipanum. *Løgtingsgrannskoðararnir mæla staðiliga landsstýrismanninum til at hava eftirlit við, at viðurskiftini koma í rættlag.*

1.5 Mvg-eftirstøður

Løgtingsgrannskoðararnir hava biðið Landsgrannskoðanina um at lýsa vøksturin í mvg-eftirstøðunum og kanna, um nóg mikið verður gjørt fyri at fáa tær goldnar (s. 43-46).

Fleiri av eftirstøðunum eru íkomnar stutt eftir, at mvg-skipanin varð sett í gildi 1. januar 1993. Sum árin hava gingið, eru eftirstøðurnar vaksnar, ofta tí at Toll- og Skattstovan hevur ásett eina metta fyribilsinntøku, og so eru rentutilskrivningar komnar afturat. Fleiri heimildir, sum vórðu settar í mvg-lógina í 1995 (§ 23a), m.a. fyri at forða fyri kappingaravlagandi virksemin, eru ikki brúktar. Hesar heimildir vóru ætlaðar sum amboð hjá Toll- og Skattstovu Føroya at steðga vøkstrinum í eftirstøðunum, við eitt nú at stytta avrokningartíðarskeiðið og at krevja trygd.

Toll- og Skattstova Føroya vísir á fleiri grundir til, at heimildirnar ikki verða brúktar í tann mun, ætlanin var: vantandi starvsfólkaorka, KT-skipanirnar eru ikki nøktandi, vantandi skipað skráseting av ávísingum upplýsingum, ov nógv manuelt arbeiði, vantandi skrivligar mannagongdir o.a. Gjört verður eisini vart við, at tørvur er á at endurskoða og samskipa lógarásetingarnar í § 23a. *Løgtingsgrannskoðararnir mæla staðiliga landsstýrismanninum til at viðgera umrøddu viðurskifti.*

1.6 Tænastumannaeftirlønir

Umsitingin av tænastumannaeftirlønnum er ikki nøktandi. Talan er um vantandi roknskaparreglugerð/innaneftirlit, vantandi skráseting av eftirlønarrætti hjá tí einstaka, ymiskar bókingarhættir, vantandi uppgerð av samlaðu eftirlønarskylduni, árliga eftirlønarskyldan sæst ikki í landsroknskapinum, og umsitingarbygnaðurin er óhóskandi.

Nøkur tiltök eru sett í verk, men langt er eftir á mál (s. 23-25). Arbeiðið at samskipa umsitingina av tænastráttum hefur gingið striltið. **Løgtingsgrannskoðararnir mæla staðiliga landsstýrismanninum til at tryggja, at ábøtur verða framdar á hesum øki í seinasta lagi á heysti 2007, sum áður fráboðað.**

1.7 Fulltíðarstørv hjá landinum 1997-2004

Løgtingsgrannskoðararnir hava heitt á Landsgrannskoðanina um at útvega eitt yvirvirkiligt vøkstur í samlaða talinum á starvsfólkum hjá landinum árinum 1997-2004.

Í fylgiskjølum (s. 133-141) er gjøllari greitt frá um útrokningarnar. Sambært játtanarskipanini skulu starvsfólkayvirvirkiligt í viðmerkingunum til fíggarlógina bæði vísa lønarupphædd og tal av fulltíðarstørvum. Men í hesum tíðarskeiði eru í nógvum førum eingi starvsfólkayvirvirkiligt, og fleiri eru eyðsæð skeiv. Í løntakarateljningunum frá Hagstovuni verður ikki skilt ímillum fulltíðar- og parttíðarstørv, og landskassin ella landið verður allýst nakað øðrvísi enn í landsroknskapinum. Tí hefur Landsgrannskoðanin sjálf mett um vøkstur, við serligum útrokningum.

Vísandi til s. 55-59 metir Landsgrannskoðanin, at roknaða talið av fulltíðarstørvum hjá landinum árinum 1997-2004 er vaksið úr 4.214 til 4.934.

Vøkstur hefur verið um 720 størv, svarandi til ein vøkstur áleið 17%. Størsti vøkstur hefur verið innan málsøkini:

- Almanamál (265 fulltíðarstørv),
- Útbúgving og gransking (186 fulltíðarstørv),
- Miðfyrisingin (108 fulltíðarstørv).

Størsti prosentvísi vøkstur er:

- Miðfyrisingin (111%) (úr 97 í 204),
- Løgtingsstovnar (72%) (úr 16 í 28),
- Almanamál (33%) (úr 803 í 1.069).

Miðallønárútreiðslurnar fyri hvørt fulltíðarstarv eru øktar úr 260 t.kr. í 1997 til 350 t.kr. í 2004, svarandi til 35%.

Samlaðu lønarútreiðslurnar hjá “landinum” eru í tíðarskeiðinum 1997-2004 øktar úr 1.094 mió.kr. til 1.725 mió.kr., svarandi til 58%.

Til samanberingar eru lønarútgjaldingar hjá kommununum í sama tíðarskeiði øktar úr 225 mió.kr. til 476 mió.kr., svarandi til 111%, sum er á leið dupult so stórir vøkstur sum hjá “landinum”.

Lønarútreiðslurnar eru nógv tann størsta einstaka útreiðslan hjá landinum. Løgtingsgrannskoðararnir halda, at týðandi hagtalsupplýsingar, sum fulltíðarstørv, tí eiga at vera nógv meira atkomuligar. Løgtingsgrannskoðarunum kunnugt, verður arbeitt við hesum spurningi í nýggju felags lønarskipanini, og mælt verður avvarðandi landsstýrismanni til at tryggja, at tilsvareandi upplýsingar um kommunalu lønirnar eisini verða atkomuligar, um neyðugt við at tær fara um somu lønarskipan.

1.8 Roknskaparviðurskipti hjá kommununum

Nú fleiri uppgávur verða fluttar til kommunurnar, hava lögtingsgrannskoðararnir í árávís vísit á, at tað er umráðandi at tryggja, at roknskapar- og KT-viðurskiptini koma í eina tryggari legu, og fyri betur at kunna samanbera roknskapir millum kommunur, og millum land og kommunur. Málið er ikki loyst (s. 98-100). ***Løgtingsgrannskoðararnir átala enn eina ferð, at ikki nóg mikið er gjørt fyri at fáa viðurskiptini í rættlag. Løgtingsgrannskoðararnir halda eisini,***

at það eigur at bera til at kunna fylgja við, um t.d. útreiðslur hjá landinum minna, í tann mun kommunurnar átaka sær uppgávur hjá landinum.

1.9 Lógarsmíð

Lögtingsgrannskoðararnir hava víst á, at það hevur stóran týðning, at lógararbeiðið verður væl skipað. Teir hava eisini mælt til, at það tilfar, sum verður lagt fyri Tingið, verður málsliga betur greitt úr hondum.

Aðalráð og stovnar hava framhaldandi ilt við at manna stórv við fólki, sum hava neyðugan førleika og royndir innan lógarsmíð, m.a. á almannaøkinum (s. 127-131). ***Løgtingsgrannskoðararnir halda, at verandi trupulleikar við lógarsmíði eru eitt langtíðar vandamál, ið lögmaður má taka stig til at loysa sum skjótast.***

1.10 Tørvur á at samskipa og samstarva

Kollveltandi broytingar eru hendar innan tøkni og samskiftismøguleikar. Skulu vit í størri mun gagnnýta stóru möguleikarnar, fyri at digitalisera og rationalisera umsitingina, er neyðugt, at tey grundleggjandi KT-trygdarviðurskiftini eru í lagi. Neyðugt er eisini at leggja yvirskipaðar ætlanir og í hesum sambandi at endurskoða bygnaðin, lóggávuna, uppgávubýtið millum land og kommunur, millum aðalráð, stovnar o.a.

Trupulleikarnir at gagnnýta kunningartøknina og at bøta um kunningartrygdina (s. 25-26 og s. 69-79) eru tvey av fleiri dómum um, hvussu torført tað tykist vera at loysa mál, har neyðugt er at samskipa og samstarva millum fleiri aðalráð. ***Løgtingsgrannskoðararnir mæla staðiliga lögmanni, landsstýrismonnum og aðalstjórum til at taka hesi álvarsmál til viðgerðar.***

1.11 Frágreiðing um ávísar útreiðslur

Í seinasta uppskoti til samtyktar umrøddu lögtingsgrannskoðararnir eina kanning, ið teir høvdu biðið Landsgrannskoðanina gera:

Tænastuferðir uttanlands: Sambært rundskrivi frá Fíggjarmálaráðnum 2002 er álagt øllum stovnum at tryggja, at bonusstig og aðrir avsláttir, sum stava frá tænastuferðum, koma stovninum til góðar. Bert 8 stovnsleiðarar søgdu seg halda rundskrivið. Einki aðalráð helt rundskrivið, heldur ikki Fíggjarmálaráðið sjálvt.

Fartelefon- og aðrar samskiftisútreiðslur: Fáir stovnar høvdu eina mannagongd, sum tryggjar, at starvsfólk endurrinda møguliga privatnýtslu. “Bert” 4 stovnsleiðarar høvdu boðað Toll- og Skattstovuni frá um fartelesonir, sum skattliga eru at rokna sum fríir ágóðar.

Umboðan, starvsfólkaútreiðslur o.t.: Ongar reglur eru um umboðan. Sambært gomlum rundskrivum skulu starvsfólk sjálvi rinda fyri jóllaborðhald og starvsfólkaútfærðir. Nakrir stovnar halda seg til hesar reglur, meðan aðrir stovnar og aðalráð ikki gera tað. Mannagongdin er eisini sera ymisk, tá ið ræður um aðrar starvsfólka- ella trivnaðarútreiðslur.

Bilar: Eingin í landsumsitingini varð skattaður av fríum ágóða av at nýta stovnsbil privat.

Talan er um útreiðslur, sum liggja á markinum til privatútreiðslur ella fríar ágóðar. Fleiri rundskriv eru gomul og ótíðarhóskandi, men hóast onnur eru nýggjari, verða tey heldur ikki altíð fylgd. Vísandi til s. 26-28 mælti Landsgrannskoðanin fyrstu ferð í 1997 til at endurskoða rundskrivini. ***Løgtingsgrannskoðararnir átala, at hesi viðurskifti ikki eru fingin í rættlag, og mæla staðiliga landsstýrismanninum til at greiða hetta mál, soleiðis at hóskandi og fullgreiðar reglur verða ásettar og hildnar.***

Vísandi til s. 61-63 um samskiptisútreiðslur hjá Landsstýrinum heldur Landsgrannskoðanin, at spurningurinn um heimild at rinda/endurrinda hesar útreiðslur, og um at fylgja reglunum um fríar ágóðar, ikki er loystur. ***Løgtingsgrannskoðararnir vilja enn eina ferð mæla lögmanni til at greiða hesar spurningar.***

1.12 Eftirlitsábyrgd landsstýrismanna

Í frágreiðingum frá Landsgrannskoðanini og í uppskotum til samtyktar frá løgtingsgrannskoðarunum sæst, at seinastu mongu árinu eru nógv mál umrødd í árávís, uttan at nakað ítøkilig hendur. Løgtingsgrannskoðararnir hava fleiri ferðir átalað, at so nógv ár ganga, uttan at mál verða loyst. Tað áliggur landsstýrismonnum at hava yvirskipað eftirlit við fyrisitingini av teimum málsøkjum, teir varða av, og tað áliggur løgtingsgrannskoðarunum m.a. at ansa eftir, at landsstýrismenn røkja sínar skyldur. Vísandi til s. 78 tykist henda eftirlitsuppgáva ikki vera skipað á mongum økjum, og ***løgtingsgrannskoðararnir vilja mæla til, at lögmaður tekur henda spurning til viðgerðar.***

2. Frágreiðing frá Landsgrannskoðanini um frávik millum játtan og nýtslu

Landsgrannskoðanin lat 16. oktober 2006 løgtingsgrannskoðarunum eina frágreiðing um frávik í millum játtanar- og roknskapartøl o.a. (fylgiskjal 2).

Niðanfyrir verður í stuttum kunnað um nøkur av hesum málum, sum flest øll eisini eru umrødd í einum samandrætti á s. 9-12 í ársfrágreiðingini frá Landsgrannskoðanini (fylgiskjal 1).

2.1 Frávik, inntøkur

Samanumtikið hava metingarnar hildið væl, og samlaðu inntøkurnar 2.936 mió.kr. vóru um 95 mió.kr. hægri, enn mett var á fíggjarlógini. Nøkur stór frávik stava frá, at bygningar o.a., sum ætlanin var at selja í 2005, ikki vórðu seldir.

2.2 Frávik, útreiðslur o.a.

Samanumtikið er talan um fáar játtanir, har útreiðslurnar eru størri enn játtanin á fíggjarlógini, og avvarðandi landsstýrismenn hava greitt frá, hví so er. ***Løgtingsgrannskoðararnir vilja tó minna á, at sambært stýrisskipanarlógini eigur meirnýtsla ikki at koma fyri.***

Fíggjarmál (s. 9-10): Rentuútreiðslurnar 138 mió.kr. vóru um 6 mió.kr. hægri, enn mett var. Rentuinntøkurnar vóru um 12 mió.kr. lægri enn játtanin, m.a. tí at metingarnar um kursjavn- ing ikki hildu.

Landsstýrismaðurin er samdur í, at tað á flest øllum málsøkjum eru fleri dømi um, at tað kann tykjast tilvildarligt og ógreitt, hvat verður bókað á játtanum til “felags viðlíkahald”, og at tørvur er á at útgreina eina mannagongd á hesum øki (s. 19-21).

Í frágreiðingini (s. 21-23) vísir Landsgrannskoðanin á dømi um, at fyrisitingarútreiðslur hjá nøkrum stovnum og aðalráðum verða spjaddar á aðrar játtanir, og ætlar Fíggjarmálaráðið at gjøgnumganga umrøddu høvuðskontur.

Løgmansfyrisitingin (s. 25): At kalla eingin meirnýtsla.

Fiskivinna (s. 31-32): Samlaða meirnýtslan er um 1,1 mió.kr. Talan er um 4 játtanir.

Vinumál (s. 37-39): Samlaða meirnýtslan er um 2 mió.kr. Talan er um 5 játtanir.

Útbúgving og gransking (s.45-50): Samlaða meirnýtslan er um 5 mió.kr. Talan er um 10 játtanir. Størsta meirnýtslan er á játtanini til Kringvarp Føroya, um 2 mió.kr., sum sambært landsstýrismanninum stavar frá serligu útreiðslunum til at leggja stovnarnar saman. Meirnýtslan

0,5 mió.kr. á kontuni til "felags viðlíkahald" svarar á leið til kostnaðin av eini trygdarskipan til Listasavnið, hóast Fíggjarnevndin ikki helt tað vera rætt at brúka játtanina til hetta endamál.

Innlendismál (s. 57): Størsta meirnýtslan er á játtanini til Strandfaraskip landsins, um 15 mió.kr. Meirnýtslan svarar til mettu inntøkurnar av at einskilja Farmaleiðir. Einskiljingin fór ikki fram í 2005, men í 2006. Meirnýtslan á játtanini til Innlendismálaráðið er um 2 mió.kr. Meirnýtslan svarar til mettu nettoinntøkurnar av at yvirtaka Tinglýsingarstovuna í 2005. Yvirtøkan varð framd í 2006.

Almannamál (s. 59-63): Talan er um 8 játtanir. Samlaða meirnýtslan er um 13,5 mió.kr. Talan er at kalla bara um lógarbundnar útreiðslur, og í flestu førum lutfalsliga smá frávik.

Heilsumál (s. 69): Talan er um 8 játtanir. Samlaða meirnýtslan er um 4,5 mió.kr., harav 2,3 mió.kr. eru farnar til raksturin av sjúkrahúsunum. Í frágreiðingini (s. 72-75) ávarar Landsgrannskoðanin ímóti, at játtanin til "Serviðgerð uttanlands" kann enda sum ein fløkja, og mælir til, at játtanin verður endurskoðað saman við Fíggjarmálaráðnum.

3. Frágreiðingar frá privatum grannskoðarum

Í hjálagda fylgiskjali 3 er ein samandráttur av møguligum viðmerkingum í grannskoðanarfrágreiðingum frá privatum grannskoðarunum. Í flestu førum er einki at finnast at. ***Vísandi til s. 12 um grannskoðan av sjúkrahúsunum átala løgtingsgrannskoðararnir, at umrøddu mál ikki verða loyst, og heita enn eina ferð á landsstýrismannin um at fáa viðurskiptini í rættlag, m.a. um gjald fyri at nýta høli, starvsfólk, kanningarstovur o.a. í sambandi við, at yvirlæknar hava privata viðtalu á sjúkrahúsunum.***

Løgtingsgrannskoðararnir, 25. januar 2007

Hergeir Nielsen, formaður

Sverre Midjord

Óli Breckmann

Olav Enomoto